

Gerbiami Seimo nariai,

Pristatome Valstybinės švietimo 2013-2022 metų strategijos projektą. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 metais patvirtintų Valstybinės švietimo 2003-2012 metų strategijos nuostatų veikimo laikotarpis jau baigėsi. Visuomenei ir politikams pateiktos dvi išsamios pasiektų rezultatų apžvalgos. Laikas žengti tolesnį žingsnį.

Apie naujos valstybinės švietimo strategijos projektą svarbu žinoti keletą dalykų. Pirmiausiai atkreipčiau dėmesį, kad kelerius metus vyko **viešosios konsultacijos** dėl švietimo perspektyvos su įvairiomis interesų grupėmis (pedagogais, mokslininkais, politikais, verslininkais, dvasininkais, tautinių bendrijų, savivaldybių, mokinių ir studentų atstovais). Organizuotas ilgalaikės **švietimo raidos scenarijų konkursas**, kuriam pateikti scenarijai išryškino visuomenės ir jos grupių lūkesčius.

Antra, projekte **atsižvelgta** į „Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 metų gegužės 15 d., nuostatas, pasaulines švietimo filosofijos, politikos ir praktikos tendencijas, naujausius Lietuvos ir Europos Sąjungos švietimo būklės duomenis, Europos Komisijos švietimo dokumentus. Strategijos projektas buvo esmingai peržiūrėtas 16-osios Vyriausybės programos kontekste, ypač pabrėžti valstybės ir asmens lygmenys.

Trečia, naujoji strategija skiriasi nuo ankstesnės tuo, kad joje iškelti tik strateginiai tikslai ir pagrindinės svertinės įgyvendinimo kryptys. Joje **nėra detalių įgyvendinimo priemonių**. To reikalauja Strateginio planavimo metodika, bet dar svarbiau yra tai, kad numatoma tęsti diskusijas, forumus, konsultacijas dėl strategijos įgyvendinimo priemonių, o diskusijų dėka išlaikyti nuolatinį visuomenės dėmesį švietimui ir telktis strategijos įgyvendinimui. Todėl šiame etape siūlome ir prašome nesileisti į smulkių priemonių apsvaistymus, o dėmesį sutelkti į strategijos užduodamas tolesnės švietimo tautos kryptis.

Rengiant Strategiją laikytasi Švietimo įstatymo principo: **švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka tada, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą – daro progresyvią įtaką mąstymo ir veikimo kultūrai**. Esminis sėkmės veiksnys – švietimo institucijų ir visuomenės narių dinamiška sąveika kuriant sumanią visuomenę. Tik taip švietimas gali prisidėti prie strategijos „Lietuva 2030“ tikslo tapti modernia, veržlia, atvira pasauliui, puoselėjančia savo nacionalinį tapatumą šalimi.

Mūsų švietimo vizija:

- kiekvienas vaikas, jaunas ir suaugęs žmogus Lietuvoje siekia ir nesunkiai randa kur mokytis,
- šalies švietimo sistemą sudaro valstybinės, savivaldybių ir nevalstybinės nuolat tobulėjančios, tarpusavyje ir su partneriais bendradarbiaujančios švietimo įstaigos,
- kurių darbuotojai turi autoritetą visuomenėje ir palaiko nuolatinę diskusiją dėl šalies švietimo plėtotės, Lietuvos valstybės ir jos žmonių sėkmės ir kultūros bei ūkio plėtos, atsižvelgiant į miesto ir kaimo darnią raidą.

Tik taip Lietuvos Respublika galėtų atsirasti tarp 10 pažangiausių Europos Sąjungos valstybių narių, o kiekvienas asmuo taptų savarankiškai kuriančiu savo sėkmę sąmoningu piliečiu, įsiliejančiu į tokių pat asmenų nacionalinę ir pasaulinę bendruomenę. Todėl, sekant strategija „Lietuva 2030“, švietimo politikai strategijoje keliami užduotys:

- sutelkti švietimo bendruomenę ir visus Lietuvos žmones (solidarumas)
- nuolat kryptingai lavintis (mokymasis)
- siekiant asmeninės ir šalies sėkmės, užtikrinant lygias galimybes (veiklumas).

Pagrindinis strateginis tikslas – paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu valstybės gerovės kėlimui, veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, Lietuvos ir pasaulio ateitį.

Lietuva yra nemažai pasiekusi švietimo prieinamumo srityje. Esame pirmi (nuo 2010 metų) Europos Sąjungoje pagal darbingo amžiaus (25–64 metų) asmenų, turinčių bent vidurinę išsilavinimą, procentinę dalį, dešimtuose – pagal jaunimo (30–34 metų) aukštojo išsilavinimo lygį. Tačiau atsiliesime pagal įtraukties į ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą, suaugusiųjų mokymąsi visą gyvenimą lygį. Stokojame dėmesio socialinės atskirties rizikos grupėms ir gabiesiems: pagal mokinių aukščiausių lygmenų pasiekimus atsiliesime nuo pirmaujančių šalių. Yra nemaži miesto ir kaimo švietimo prieinamumo ir kokybės skirtumai. Vis dažniau susiduriame su motyvacijos mokytis stoka ir patyčiomis. Ryškėja struktūrinė darbo rinkos poreikių ir asmenims suteikiamų kvalifikacijų nedarna. Visais švietimo lygiais silpnai išplėtotą kokybės kultūrą, mokyklų bendruomenės nėra aktyviai įsitraukusios į įrodymais grįstos vadybos procesus.

Tuo tarpu nacionaliniu ir tarptautiniu mastu švietimo sistemai ir kiekvienai švietimo įstaigai keliami vis aukštesni kokybės standartai, vis labiau keliami mokytojų ir dėstytojų kompetencijos kartelė, nuolat didėja reikalavimai edukacinei ir technologinei aplinkai. Visam tam reikia atitinkamų investicijų. Todėl itin svarbu išlaikyti Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos (UNESCO), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) ir Europos Komisijos Lietuvai rekomenduojamą ne mažesnę nei 6 proc. nuo bendrojo vidaus produkto valstybės biudžeto dalį švietimui.

Strategijos projekte išskirtinis dėmesys skiriamas **mokytojams ir dėstytojams**. Jų kompetencija, asmeninės savybės, kūrybiškumas yra pagrindinis Lietuvos švietimo sėkmės laidas. Būtina atrasti paskatas ir sąlygas kurtis profesionalių mokytojų ir dėstytojų bendruomenėms, ugdyti lyderystės gebėjimus. Svarbu motyvuoti gabius jaunos žmones, ypač vaikus, rinktis mokytojo karjerą formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigose.

Švietimo vadyba turi tapti racialesnė ir labiau bendruomeninė. Projekte numatyta didinti besimokančiųjų pasirinkimą, turtinti mokymosi, praktinio taikymo aplinką mokyklose, plėsti neformaliojo švietimo galimybių spektrą ir visų mokyklų veiklos įvairovę, ypač kultūrinės saviraiškos, lyderystės, kūrybingumo, verslumo, profesinių gebėjimų ugdymo galimybes, paramą savanorystės iniciatyvoms. Rūpintis socialiniu, emociniu, lytiniu ir tarpkultūriniu ugdymu. Kaimo mokyklų ir tautinių mažumų kalbomis mokymą vykdančių mokyklų tinklo pertvarką įgyvendinti atsižvelgiant į bendruomenių interesus, laikantis mokyklų efektyvumo ir socialinės atskirties mažinimo principo.

Numatyta sukurti finansinės paramos sistemą **mokytis visą gyvenimą**. Plėtoti mokymosi visą gyvenimą ir darbo patirties integralumą, ypač per praktikas, stažuotes, diegiant pameistrystės formą. Stiprinant ryšius su pasaulio lietuvių bendruomenėmis ir siekiant palaikyti jų tautinį tapatumą bus toliau puoselėjamas **lituanistinis švietimas**, virtualus mokymas. Taip pat bus siekiama pritraukti daugiau atvykstančių studentų, mokinių mokytis Lietuvos švietimo įstaigose, ypač aukštesiose mokyklose.

Baigdamas dar kartą akcentuoju, kad Strategija, būdama ilgos trukmės planavimo dokumentas, numato keturias **prioritetines švietimo politikos kryptis**: 1) didinti mokytojų ir dėstytojų profesionalumą; 2) puoselėti partnerystę, įsivertinimą ir duomenų analize grįstą švietimo kokybės kultūrą; 3) plėtoti švietimo prieinamumą ir lygias galimybes; 4) skatinti mokymąsi visą gyvenimą. Viliuosi, kad savo sprendimu LR Seimas sukviest švietimo bendruomenę darniai talkai naujomis strateginėmis kryptimis.